İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH-TURK
2022, 14(1), 749-766
https://doi.org/10.20491/isarder.2022.1408

Dijital Okuryazarlığın Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliğine Etkilerinin Analizi (Analysis of the Effects of Digital Literacy on the Productivity of Accounting Professionals)

Mehmet Şirin YAKUT [a]
[a]Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, İstanbul, Türkiye. msyakut34@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:
Dijitalleşen Muhasebe
Muhasebe
Meslek Mensupları Verimlilik

Gönderilme Tarihi 27 Eylül 2021
Revizyon Tarihi 20 Mart 2022
Kabul Tarihi 25 Mart 2022

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

ÖZET

Amaç - Bu çalışmanın amacı; dijital okuryazarlığın muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkilerinin analizidir.

Yöntem - Bu çalışmada, niceliksel yöntemlerden, sebep ve sonuç ilişkilerinin analiz edilmesi amacıyla "ilişkisel tarama" modeli esas alınmıştır. İstanbul'da faaliyet gösteren İstanbul odasına bağlı toplam 1056 serbest muhasebeci mali müşavir araştırmanın evreninini oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama aracı olarak belirlenen anketin; ilk bölümde demografik özellikler bilgi formu, ikinci bölümünde "Dijital Okur Yazarlık Ölçeği" ve üçüncü bölümde ise "Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği Ölçeği" yer almıştır. Anket katılımcıları basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Anketlerin uygulanması sonucunda elde edilecek veriler aracılıyla; SPSS istatistik programı ile analizler yapılmıştır.

Bulgular - Analizler sonucunda, dijital okuryazarlıkla ilgili sosyal yapının, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif bir etkisi olmuştur. Sosyal değerlerinde meydana gelecek 1 birimlik artış sonucu, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği 0,330 birim artmıştır. Yani sosyal değeri, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif yönlü %33,0 oranında etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma - Dijital okuryazarlık alanındaki gelişmeler; hizmetler, üretim faaliyetleri, stratejik kararların alınması, yatırımlar, oluşacak risklerin kontrol altına alınabilmesi ve işletmelerin muhasebe işlemlerinin etkin bir şekilde yapılmasında önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla, dijital okuryazarlığın muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkilerinin analizi konusunda yapılacak bilimsel çalışmaların; hem muhasebe meslek mensuplarının iş verimliğini artırabilecek hem de mükelleflerin alacakları yatırım, ortaklık, iş geliştirme, kurumsallık, kurum imajı, işlevsellikleri açısından önemli gelişmelere neden olabileceği düşünülmüştür.

ARTICLE INFO

Keywords:
Digitalized Accounting
Accounting
Professionals Efficiency

Received 27 September 2021
Revised 20 March 2022
Accepted 25 March 2022

Article Classification:
Research Article

ABSTRACT

Purpose - The aim of this study; is the analysis of the effects of digital literacy on the productivity of professional accountants.

Design/methodology/approach – In this study, "relational screening" model was used in order to analyze cause and effect relationships, which is one of the quantitative methods. The universe of the research is 1056 independent accountants and financial advisors affiliated to the Istanbul chamber operating in Istanbul. The questionnaire, which was determined as the data collection tool of the research; In the first part, the demographic information form, in the second part, "Digital Literacy Scale" and in the third part, "Efficiency Scale of Accounting Professionals" took place. Survey participants were determined by simple random sampling method. Through the data to be obtained as a result of the application of the questionnaires; Analyzes were made with the SPSS statistical program.

Results - As a result of the analyses, the social structure related to digital literacy had a positive effect on the productivity of professional accountants. As a result of the 1 unit increase in social values, the productivity of professional accountants increased by 0,330 units. In other words, its social value has been found to have a positive 33.0% effect on the productivity of professional accountants.

Discussion - Developments in digital literacy; It has an important place in services, production activities, taking strategic decisions, investments, controlling the risks that will arise and making the accounting transactions of the enterprises effectively. Therefore, scientific studies on the analysis of the effects of digital literacy on the productivity of professional accountants; It is thought that it can both increase the work efficiency of professional accountants and cause important developments in terms of investments, partnerships, business development, institutionalism, corporate image and functionality that taxpayers will receive.

Önerilen Atıf/ Suggested Citation
Yakut, M.Ş. (2022). Dijital Okuryazarlığın Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliğine Etkilerinin Analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (1), 749-766.

1. GİRİŞ

II. Dünya Savaşı'ndan sonra bilgisayarlar genellikle askeri amaçlar ve alanlar için geliştirilmeye çalışılmış, 1946'da "ENIAC" adlı "elektronik veri işleme" kapasitesine sahip olan bilgisayar icat edilmiştir. 1949'da Maurice Wilkes tarafından program depolayabilen "EDSAC" adlı bilgisayar üretilmiştir. 1950'de Turing tarafından "programlanabilir dijital bilgisayar" olarak adlandırılan ACE icat edilmiştir. 1950'li yılların ardından ise bilgisayar alanındaki gelişmeler hız kazanmış, 1962'de kişisel bilgisayar üretimine başlanarak bu üretim 1965'te tamamlanmıştır. 1972'den itibaren de kişisel bilgisayarların kullanımına başlanmış, 1980'de IBM tarafından kişisel bilgisayar üretilerek kullanıcıların hizmetine sunulmuştur (Bilim-teknoloji, 2012).

Dijitalleşmenin etkisiyle oluşan entegresyon; muhasebe programlarının birçoğunun revize edilmesine hatta büyük çapta değişiklikleri zorunlu hale getirmiştir. E-dönüşüm aracılığıyla özel işletmelerin ve kamu kurumlarının dijital ortamları kullanması ile birlikte işlerin hızlanması ve kontrolü açısından önemli kazanımlar sağlamış ve söz konusu sürecin hızlanmasında önemli bir etken olmuştur. Gelişime yönelik süreçler sonucunda, geleneksel muhasebe yazılımları; veri tabanı, işlevsellik ve işletim sistemi açısından "Kurumsal Kaynak Planlaması" [ERP (Enterprise Resource Planning)] yazılımlarına dönüşmüştür. Kurumsal bilgi sistemlerini ifade eden ERP yazılımlarının sayesinde veriler; güvenilir, hızlı ve doğru bir biçimde elde edilmiştir. Teknolojilerin gelişimiyle birlikte işletmeler ERP programlarının ötesine geçip, muhasebe alanında arası yazışmalarda, işletme içi entegrasyonda ve e-ticarete işbirliğini destekleyen yazılımlara yönelerek faaliyetlerine e-işlevsellik eklemişlerdir (Sevim, 2009: 139).

BT araçlarının kullanıldığı süreçlerde defterler, hesaplamalar ve belgeler için daha az enerji ve zaman harcanmasına gerek kalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, muhasip işlemlerin kaydı, takibi, kontrolü ve düzenlenmesi bilgisayarlar aracılığıyla kolay hale gelmektedir. Günlük işlerin bilgisayar ile yapılması neticesinde muhasebe çalışanları zamanlarının önemli bir bölümünü farklı işlere ayırma fırsatı bulmaktadırlar. Bilgisayarlarla işlemler daha hızlı yapılmakta, sonuçlar istenilen detaylarda ve hızlı bir şekilde alınmaktadır. Bu sayede muhasebe çalışanları denetim ve karar konusunda işletme yöneticilerine destek sağlamaktadırlar. Ayrıca, veri tabanları oluşturularak bilgisayarlara bir defa girilen verilerden farklı biçimlerde ve birçok kez yararlanılması çok daha kolay hale gelmektedir (Hatunoğlu ve Bakan, 2010: 101). Ürünlerin üretiminde ve hizmet sunumlarında bilgi teknolojilerinden yararlanmak, sorunların çözümlerinde önemli katkılar sağlamaktadır (Tung ve Rieck, 2005: 419). İşletmelerin rekabet piyasalarında çalışanların tüketici taleplerine duyarlılıkları artmakta, sunulacak hizmetleri bu talepler doğrultusunda yönlendirmektedirler (Nohutçu ve Demirel, 2005: 35). Bilgisayar teknolojilerinin sağladığı şeffaflık hesap verebilirliği artırmakla birlikte denetimin sağlanabilmesini de kolaylaştırmaktadır (Fountain, 2001: 264). Ayrıca, bilgi teknolojilerinin aracılığıyla tüketicilerin temel ihtiyaçları daha net olarak öğrenilmekte; bu durum da yerel hizmetin kalitesini artırmakta, demokratik alanların genişlemesine olanak sağlamaktadır (Bakardjieva, 2000: 182-183).

Muhasebe meslek mensupları geleneksel işleviyle işletmelerin faaliyet döngülerine gereken zamanı ayırma, muhasebe kayıtlarını ayrıntılı biçimde inceleme konusunda yetersiz kalmaktadır. Ayrıca muhasebe meslek mensupları, beyanname hazırlama süreçleri ile ilgilenmekten yönetim kararlarına dahil olamamaktadır (Slyozko ve Zahorodnya, 2017: 1). Dolayısıyla bu çalışmada dijital okuryazarlığın muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkilerinin üzerinde bilimsel yöntemle araştırma yapılmasının; özel sektör, kamu sektörü ve bu konuda çalışma yapacak olan araştırmacılara önemli katkılar sunabileceği düşünülmüştür ve araştırma sorusu; Demografik özellikler ile dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında ilişki var mıdır? Şeklinde ifade edilebilir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Muhasebe meslek mensuplarının yeni girişimcilik modellerine örnek olacak şekilde iletişim ve bilgi işlem konusunda ileri teknolojilerin kullanılmaya yönelmeleri sektör açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, dijital platformları iş süreçleri içinde verimli olarak kullanabilen muhasebe mensupları, bilgi toplumuna dönüşüm aşamasında önemli roller üstlenmektedirler (Koçak, 2009: 386).

Bilgi teknolojileri ve zaman tasarrufu; BT; bilgilerin toplanması, işlenmesi, saklanması, iletilmesi gibi işlemleri otomatik şekilde sağlayan teknoloji şeklinde tanımlanmaktadır (Uzay, 2001: 16). Bu teknolojiler; resimli, sayısal, yazılı ve sesli verilerin toplanmasını, saklanmasını ve yayılmasını sağlayan iletişim ve bilgisayar

teknolojilerini içermektedir. Bu çerçevede bilgisayar, mikro grafik, dokuman doldurma, basım aletleri, faks, telekomünikasyon gibi hayatı kolaylaştıran birçok araç BT kapsamında bulunan donanımları ifade etmektedir (Bensghir, 1996: 40).

BT, işletmelere hızlı ve etkin iletişim, reklam, tüketici ihtiyaçlarının etkin takibi, satış dağıtım, geniş tüketici kitlesine ulaşma, üretim gibi birçok avantaj sağlamaktadır. Ayrıca BT sayesinde işletmeler, tüketici alışverişlerini daha hızlı şekilde takip etmekte, tüketicilerin tercih kriterlerini kaydetmekte, böylece tüketicilere özgün pazarlama stratejileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla BT kullanımı, zaman açısından tasarruf edilmesini sağlamakta, işletmelerin rekabette üstünlük kurmasına yardımcı olmaktadır. Bu tür avantajlar, BT kullanımının gelişmesini ve yayılmasını zorunlu hale getirmektedir (Turunç, 2006: 232).

Bilgi Sistemlerinin Kullanımı ve Karar Alma Süreci; bilgi sistemleri işletme başarısı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sistemlerin, yüzeysel bir yazılım ve donanım değişikliğinden ziyade bir "insan-teknoloji uyumu projesi" şeklinde algılanması gerekmektedir. Farklı bir ifadeyle bilgi sistemleri; belli hedefleri karşılayabilmek için verileri anlamlı bilgilere dönüştüren programlar, yönetsel süreçler ve insan gücünden oluşan bir diziyi ifade etmektedir (Şimşek, 2000: 420). Bilişim sistemlerinde, yöneticiler tarafından verilmiş kararların kalitesinin yükseltilebilmesi, yöneticilerin karar süreçlerinde bilgisayarların sağladığı bilgilerden destek alabilmesi amaçlanmaktadır (Emhan, 2007: 212).

Çalışan dijital okuryazarlık yeteneklerinin ayrımcılıktan olumsuz etkilenmemeleri amacıyla insan kaynaklarındaki yöneticilerin birtakım stratejiler uygulamaları gerekmektedir. Bu stratejiler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Blass, vd., 2009: 23-24);

1. Çalışanların yeteneklerini adilce belirlemek ve bu yeteneklerin karşılığını vermek,
2. Çalışanların yeteneklerini geliştirmeleri için onlara fırsatlar vermek ve bunların sonucunda performanslarını ölçmek,
3. Yeteneklerin geliştirilmesi için kullanılan kaynakları adil şekilde paylaştırmak,
4. Çalışanlar arasındaki fırsat eşitliğini korumak
5. Çalışanların yeteneklerini geliştirmelerine etki edebilecek ödüllendirme, geliştirme, ölçme ve eğitim gibi kriterleri belirleyerek uygulamak.

Teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler, muhasebecilik sektörünün ve meslek mensuplarının işlemlerine etki ederken uygulama alanlarını çeşitlendirmektedir. Yazılı belgeler ile gerçekleştirilen muhasebe işlemleri, dijitalleşmenin ardından elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. El ile yazılarak tutulan muhasebe kayıtları, teknolojik gelişmeler sonucunda artık ETA, NEBİM, MİKRO, LUCA, AKINSOFT, NETSİS, ORKA gibi muhasebe programlarıyla elektronik ortamlarda tutulmaktadır. Bu gelişmelerin ardından muhasebecilerin bilgi sistemlerini yalnızca kullanabilmeleri yetersiz kalmakta, ayrıca bu sistemlerin oluşturulma aşamalarına katılmaları, sistemler hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir (Çıtak ve Derya-Baskan, 2020: 250).

İşletmeler, BT'nin gelişimiyle birlikte ticari faaliyetlerinde EDI yerine daha esnek ve düşük maliyetli olan "Genişletilebilir Etiketleme Dili [Extensible Markup Language (XML)]" uygulamasına geçmiştir. Ayrıca işletmeler açısından finans bilgilerinin paylaşımını kolaylaştırabilmek için "Genişletilebilir Finansal Raporlama Biçimlendirme Dili [Extensible Financial Reporting Markup Language (XFRML)]" uygulaması geliştirilmiştir. Birçok işletme, yıllık raporlarını kamuya internet üzerinden açıklamakta; bu açıdan XBRL, finansal bilgilerin hazırlanmasını, yayımlanmasını ve denetlenmesini kolay hale getiren elektronik bir dili olarak; kamu kurumlarına, meslek mensuplarına ve hizmet alan işletmelere önemli faydalar sağlamıştır (Rezaee, vd., 2001: 150).

Muhasebe bilgi sistemleri kapsamında BT'nin yoğun olarak kullanılması, üretilmiş olan bilgilerin denetiminde bilgisayarların kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Bilgi sistemlerinin muhasebe ile entegresi sonucunda, bilgisayarlara dayanan denetim yaklaşımları kullanılmış ve denetim yöntemleri, bilgisayar destekli bir duruma getirilmiş, böylelikle bilgi işleme süreçlerindeki olası hile ve hataların tespitinin yapılabilmesine imkan sağlanmıştır (Aksoylu ve Tok, 2019: 924). BT ile oluşturulan, e-defter, e-beyanname, e-belge gibi kayıtlar dijital bulut bileşim ile saklanmakta, tahsilatlar, vergisel yükümlülükler, tahakkuk işlemleri ve denetimler kamu otoritesi tarafından anlık olarak tespit

edilebilmektedir (Dede, 2021: 1). Akıllı sistemler sayesinde finansal olayların gerçekleştirilmesi, "gerçek zamanlı kayıt" aracılığıyla yapılmaktadır. Bu "gerçek zamanlı kayıt" sisteminde muhasebecilerin hangi aşamada devreye girecekleri, işletmelerin muhasebecileri istihdam edip etmeyecekleri, istihdam edilecek çalışanların bilgi donanım seviyeleri gibi konuların işletme tarafından yönlendirilmesi gerekmektedir (Erturan, 2018: 163).

Muhasebede digital okul yazarlık; verilerin toplanıp işlenmesini, dağıtılmasını, saklanmasını sağlayan, elektronik kaynaklı iletişim ve hesaplama teknolojilerini içermektedir. Dijital işlemlerin yürütülmesinde bilgi teknolojileri alt yapısı desteğinin olması gerekmektedir. Bilgi teknolojilerin, "veri tabanı", "yazılım" ve "donanım" olmak üzere üç elemanı bulunmaktadır. "Donanım", kullanıcı ile iş birliğini sağlayan iletişim birimlerini; "yazılım", donanım faaliyetlerine yön veren komutları; "veri tabanı" ise yazılımın kullandığı bilgileri içermektedir. Bilgi teknolojilerinin ses tarayıcıları, fiber optik ve lazer gibi iletişim teknolojileri ile birlikte gelişmesi neticesinde; muhasebe alanında gerçekleşen değişimlerde niceliksel ve niteliksel açıdan artışlar sağlamıştır. Diğer bir anlatımla bilgi teknolojilerinin muhasebe işlemlerine entegre edilmesiyle, sadece bilgilerin toplanarak işlenmesi ve depolanması değil; kısa vadede, daha az maliyetle, mesafe farkları gözetilmeden verilerin paylaşılması mümkün hale gelmiş, kullanıcıların zihinsel yeteneklerinin geliştirmesine alt yapı hazırlanmış ve alandaki uygulamalar gelişerek artmıştır (Bensghir, 1996: 39-40).

2.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yararlandığı Elektronik Uygulamalar

1. "E-Fatura"; "elektronik fatura (E-Fatura" uygulaması, "Veri Usul Kanunu" gereğince düzenlenmesi zorunlu olan faturaların elektronik ortamlarda düzenlenerek depolanmasına imkan tanıyan bir sistem şeklinde tanımlanmaktadır. Sistemdeki fatura süreçlerinin tümü (fatura saklama, ibraz etme, oluşturma ve gönderme gibi) elektronik şekilde kağıt kullanmadan gerçekleştirilmektedir. Gerekli koşulları yerine getiren mükellefler, "E-Fatura Portalı (e-fatura.gov.tr)" aracılığıyla ya da bilgi işlem sistemlerinin entegre edilmesiyle bu sistemden yararlanmaktadırlar (Cenikli ve Şahin, 2013: 48).
2. "E-Defter"; "elektronik defter (E-Defter)", zorunlu olarak tutulması gereken defterlerin elektronik dosyalar halinde hazırlandığı, kağıt kullanılmadan kaydedilebildiği, bütünlüğünün, doğruluğunun ve değişmezliğinin elektronik imza ya da mali mühürler sağlandığı düzenlemeler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Acar ve Öksüz, 2013: 62). Defterde zorunlu olarak bulunması gereken bilgiler, "Vergi Usul Kanunu" ve/veya "Türk Ticaret Kanunu" kapsamında belirlenen bilgileri ifade etmektedir (Garip ve Karasioğlu, 2019: 436).

E-Defter uygulaması, defterleri kağıt aracılığıyla düzenleme zorunluluğunu ortadan kaldırmakta, böylece mükellefleri; kağıda basma, kağıdı arşivleme ve onaylatma gibi iş yüklerinden kurtarmaktadır. Ayrıca bu uygulama, raporlama ve denetlemenin standart bir veri şeklinde tutulmasına imkan sağlamaktadır (Garip ve Karasioğlu, 2019: 436).

3. "E-İmza"; farklı elektronik verilere eklenen ya da elektronik verilerle mantıksal bağlantıları bulunan, kimlik doğrulama amacı ile kullanılan elektronik imza şeklinde tanımlanmaktadır. Farklı bir ifadeyle e-imza, elektronik ortamlarda gönderilmiş olan belgelerin hangi kişi veya işletmeye ait olduğunu gösteren, ıslak imzayla eşit statüde olan bir uygulamadır. İmza sahibinin elektronik ortamlardaki pasaportu ya da nüfus cüzdanı şeklinde algılanan e-imza, güvenilir işletmeler tarafından dağıtılarak kontrol edilmektedir (Küçükyılmazlar, 2006: 8).
4. "E-Devlet"; devletin sunmuş olduğu hizmetlerde ve iç işleyişinde bilişim teknolojisinin kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır. E-devlet kavramı; devletin vatandaşa karşı yükümlü olduğu hizmetlerle/görevlerle vatandaşın devlete karşı yükümlü olduğu hizmetlerin/görevlerin karşılıklı şekilde elektronik işlem ve iletişim ortamında yürütülmesini ifade etmektedir (Hepaksaz ve Hayrullahoğlu, 2011: 111). Yönetimlerin yeniden yapılanması sonrasında önemli hale gelen e-devlet; bütünleşmiş süreçleri, teknolojileri, stratejileri ve organizasyonları içermektedir (Çukurçayır ve Eşki, 2001: 103).
5. "E-Arşiv"; Tebliğ'de bulunan koşullara uygun biçimde elektronik ortamlarda oluşturulan faturaların yine elektronik ortamlarda raporlanmasını, ibraz edilmesini ve saklanmasını sağlayan bir uygulama şeklinde tanımlanmaktadır. "E-Arşiv" uygulamasını kullanmak isteyen mükelleflerin, "E-Fatura" uygulamasına da kayıtlı bulunmaları gerekmektedir (Tektüfekçi, 2017: 82).

6. "E-Bankacılık"; maliyeti düşürme, teknolojik anlamda rekabet üstünlüğü sağlama, taktiksel ve stratejik açıdan etkili kararlar alma gibi maddi amaçlar doğrultusunda teknolojik imkanların bankacılıkta kullanılması sonucunda elde edilen hizmet ve ürünleri kapsamaktadır (Ersoy, 2012: 477-478).
7. "E-Beyanname"; "E-Devlet" uygulamalarından biri olan "e-beyanname" ile; vergi beyannamesi gibi belgelerin internet aracılığıyla alınması, böylelikle vergi dairelerinin yükünü azaltmak ve mükelleflere kaliteli hizmet sunmak hedeflenmektedir (Tıktık, 2005: 3). Türkiye'de ise "e-beyanname" uygulaması; vergi borcu miktarının belirtildiği vergi beyannamelerinin vergi idarelerine elektronik şekilde teslim edilmesi ve vergi borçlarının elektronik araçlar ile yatırılması şeklinde iki aşamadan meydana gelmektedir (Öz ve Bozdoğan, 2012: 82).
8. "E-Tebligat" işleminde, ilgili kişiye ait olan bir elektronik adresle tebligat yapılmaktadır. Limited, komandit ve anonim işletmelere elektronik yol ile tebligat yapılması zorunlu olmaktadır. İlgili hükümlere göre tebligatın elektronik yol ile yapılamaması durumunda kanunda belirtilen farklı usullere göre tebligat yapılmaktadır. E-Tebligat, muhatapların elektronik adreslerine ulaştığı tarihi takip eden beşinci günde yapılmış sayılmaktadır. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili esas ve usuller yönetmelikte belirlenmektedir (Torun, 2016: 647).
9. E-Ticaret; kavram olarak hizmet ya da ürün alıp satma şeklinde açıklanan ticaretin elektronik ortamlarda gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu uygulama, bilgisayar aracılığıyla ürünlerin üretilmesini, tanıtılmasını, satılmasını, ödemesinin yapılmasını ve dağıtılmasını ifade etmektedir. Yapılmış olan işlemler, sayısallaştırılan video, ses ve yazılı metinlerin iletilmesini ve işlenmesini içermektedir. Ticari faaliyetlere destek veren tanıtım, toplumu bilgilendirme, reklam, eğitim gibi hedefler için elektronik ortamlarda yapılmış olan işlemler de e-ticaret kapsamında değerlendirilmektedir (Küçükyılmazlar, 2006: 6).

2.2. Dijital Okuryazarlığın Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliğine Etkileri

Dijital okuryazarlık sisteminin anlaşılması ve işleyişleri konusunda fikir edinilmesi için terimler konusunda bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Bu terimlerden biri olan veri; rakamlar, metinler, olaylar, sayılar, sözcükler, resimler gibi biçimler ile temsil edilebilen ham gerçeklikler şeklinde tanımlanmaktadır. Verilerin üzerinde birtakım işlemler yapılarak bilgiler üretmek mümkün olmakta; bu üretim süreci "veri işleme" olarak adlandırılmaktadır. İşlenecek olan veriler, işlem yapılmasını gerektiren hedefler doğrultusunda yeniden ele alınmakta ve yeni bilgiler meydana getirilmektedir. Veriler üzerinde yapılmış olan işlemler, verilerin özellikleriyle ilgili olmakla birlikte "veri işleme" teknolojisinden de etkilenmektedir. Bilgi teknolojileri, "veri işleme" süreçlerindeki işlemlerin yapılış süreleri ve etkinliğine önemli katkılar sağlamaktadır (Yıldırım, 2013: 3) bunlar;

1. *BT ve maliyetlerin azalması*; geleneksel ekonomilerde hizmet ve ürün sunum maliyetleri miktar arttıkça azalmaktadır. Belli bir seviyeye kadar süren bu süreç, üretimin artmasıyla ortalama maliyetin yeniden yükselmesi şeklinde devam etmektedir (Ülgen, 2000: 23). Bilgi ekonomilerine konu olan hizmet ve ürünlerde ise üretim seviyesi ile birlikte "marjinal maliyetler" asimptotik şekilde sıfıra doğru düşüş göstermektedir. Azalarak devam eden maliyetler, BT'nin meydana getirdiği yeni sektörlerin önemli bir özelliğini ifade etmektedir. Sayısal hizmet ve ürün üretiminde maliyet yapıları, geleneksel üretimlerden farklılık göstermektedir (Sarı, 2006: 4).
2. *Muhasebe meslek mensuplarının karar alma hızı*; yöneticiler, değişimler ve gelişmelerle uyumlu olacak şekilde karar vermek zorunda olmaktadırlar. Bu zorunluluğun sebebi, teknolojik gelişmelerin ve bilgilerin yayılım hızının rakip işletmelerle rekabet etme süreçlerini bilgisayar tuşlarına dokunma süresi kadar kısaltmış olmasıdır (Güleç ve Yalçın, 2003: 5). Karar verme süreçlerindeki "seçim yapma" aşaması büyük önem taşımakta, yapılan seçimler kararları temsil etmektedir. Böylelikle verilen kararlar doğrultusunda kaynakların kimler tarafından ve nasıl kullanılacağı belirlenmektedir. Dolayısıyla söz konusu değişim çağında yöneticilerin karar alırken hızlı davranmaları, karar süreçlerinde nitelikli çalışanlardan destek almaları gerekmektedir (Collingwood, 2003: 18).
3. *Muhasebe meslek mensuplarının iş süreçlerinin kontrol edilmesi;* BT kullanılmadan önce iş süreçlerine ilişkin faaliyetler süreç yöneticisi, süreç mühendisi ve süreç analizcisi tarafından otomatik destek olmadan yoğun emek neticesinde gerçekleştirilirdi. BT'nin sürece dahil edilmesiyle birlikte iş süreci yönetimindeki çeşitli aşamalarda çalışanlara "akıllı destek" sağlayabilmek için birtakım yöntemler geliştirilmiştir. "İş Süreçleri Yönetimi" BT ve yönetimsel bilgileri bir arada operasyonel iş sürecine uyarlayan disiplini ifade etmektedir.

Söz konusu disiplin üretkenliği artırarak maliyeti düşürme potansiyeline sahip olduğundan büyük ilgi görmektedir. Ayrıca BPM, operasyonel süreçlerin yönetilmesi, denetlenmesi ve desteklenmesi için çoğunlukla yazılımlarla ilişkilendirilmektedir (Sebetci, vd., 2018: 116).

"İş Süreçleri"; iş süreçleri kapsamında belgeler üretilmekte, kurumsal bilgilerin önemli bir bölümü çeşitli biçemler halinde bulunan belgeler aracılığıyla oluşmaktadır. Bu sebeple iş süreçlerinin ve belgelerin bilgisayar desteğiyle yönetilmesi, belgelerin sayısallaştırılıp kullanılması, belgelerin içeriğine hızla erişilmesi gibi durumlar bilgilerin esnek ve etkin şekilde yeniden kullanılmasını sağlamaktadır. Bu durum da çağdaş işletmelerin amaçladıkları hızlılığa ve verimliliğe ulaşmalarına imkan tanımaktadır (Baransel ve Tabak, 2006: 99). İş süreçlerinde dijital platformları verimli olarak kullanabilen muhasebe mensupları, bilgi toplumuna dönüşüm aşamasında; işletmelere, tedarikçilere ve ekonomiye yönelik önemli katkılar sunmaktadır (Koçak, 2009: 386).

4. *Muhasebe meslek mensuplarıyla BT ve bilginin etkili biçimde paylaşılması*; bilgiler kullanıcılara formal yollardan (duyuru, bilgisayar ağları, internette web yansısı, genelde, bilgi notu gibi), informal yollardan (görüşme, toplantılar, sohbet gibi) veya bilgi çekme/itme yoluyla ulaştırılmaktadır. Dolayısıyla yöneticilerin kişisel iletişim yetenekleri ile birlikte BT alt yapısı konusunda da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Çınar, 2004: 3).
5. *BT ve bürokrasiyi azaltma katkısı*; Türkiye'de e-dönüşüm süreci oldukça hızlı bir biçimde ilerlemekte, Maliye Bakanlığı tarafından kademeli olarak her sene e-irsaliye, e-defter ve e-faturara geçiş hadleri düşürülerek zamanla mükelleflerin elektronik sisteme kaydedilmesi planlanmaktadır. Özellikle 2018'in başında uygulanmaya başlanan "defter beyan sistemi" ile mükellefler, basit usullerle elektronik ortamlara aktarılmıştır. 2019'dan itibaren ise mükellefler tarafından işletme esaslarına göre tutulan defterler, elektronik ortamlarda tutulmaya başlanmıştır. Devlet, bu dönüşümle birlikte kayıt dışı bürokrasiyi ve ekonomiyi azaltabilmeyi amaçlamaktadır (Can ve Kıymaz, 2016: 111).
6. BT ve *hatalı işlem sayısının azalması*; işletmeler alacak hesaplarını, bordrolamayı, resmi defterlerin kayıtlarını, verileri, bütçelemeyi, stokları, farklı departmanlar ile entegrasyonu ve finansal hareketleri muhasebe sistemleri sayesinde minimum hata ve sürede gerçekleştirmektedirler. Bu sebeple BT ve muhasebe alanı kapsamında değerlendirilen sistemler, işletmelerin "muhasebe bilgi sistemleri" için büyük önem taşımaktadır (Güzel ve Mersin, 2007: 173). "Endüstri 4.0" yaklaşımının etkisiyle muhasebe alanında, bilgi sistemlerine veri akışlarının otomatik şekilde sağlanması, güvenilir ve hızlı şekilde bilgilere ulaşılması gibi değişimler yaşanmaktadır. Denetim faaliyetlerinin daha şeffaf ve sağlıklı şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan söz konusu değişimler, finansal tabloların da güvenli olarak hazırlanmasını sağlayarak bilgi kullanıcılarının sağlıklı bilgilere ulaşmasını sağlamaktadır (Yürekli, vd., 2016: 300).
7. *BT'nin muhasebecilerin iş yapış şekillerine de etki etmesi*, söz konusu çalışanların teknolojiyle uyum içinde çalışmalarını zorunlu hale getirmektedir. Muhasebe işlemlerinin teknolojiyle entegrasyonu sonucunda muhasebeciler açısından verimlilik, rekabet ve verimlik gibi hususlarda avantaj kazandırmaktadır. Muhasebecilerin görevlerinden olan kayıt alma, analiz etme, kar-zarar hesaplama, raporlama, vergileri belirleme gibi işlemler, bilgisayar ortamlarında muhasebe yazılımlarıyla daha hatasız ve kolay yapılmaktadır (Tektüfekçi, 2012: 51).
8. *BT ve mükelleflerin memnuniyet artışı;* mükelleflere vatandaş odaklı hizmetler sunulmasını amaçlayan vergi idarelerinin BT'deki gelişimlere açık olması zorunlu olmaktadır. Mükellefler açısından memnuniyet sağlanırken; vergi gelirlerinde düzenlemeler yapma, kamu hizmet kalitesini yükseltme, vergi kaçak ve kayıplarını önleme, mükelleflerin işlem hızını artırma gibi işlemlerin yapılmasında BT'den yararlanılması gerekmektedir (Öz ve Bozdoğan, 2012: 67). Vergi-mükellef idaresi ilişkisinde vergi bilincinin artırılması için çeşitli yöntemler ile hizmetler sunulmaktadır. Bu aşamada vergileme süreçlerine daha uygun olan mükellef profilleri için BT'ye daha yoğun şekilde başvurulması gerekmektedir (Egeli ve Diril, 2014: 38).

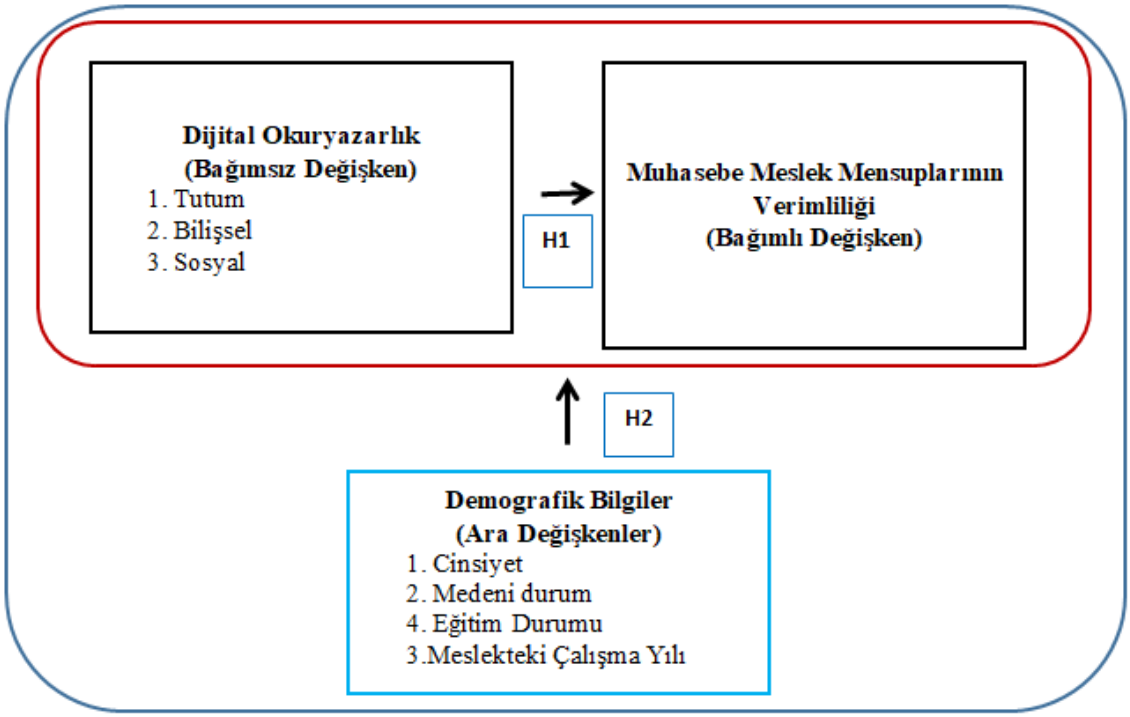
3. YÖNTEM

Yöntem kapsamında, araştırmanın modeli, evren örneklem, veri toplama araçları ve yapılacak olan analizler izah edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, kavramsal kısmında tümden gelim yöntemi ve uygulama kısmında niceliksel yöntemlerden, sebep ve sonuç ilişkilerinin analiz edilmesi amacıyla "ilişkisel tarama" modeli esas alınmıştır. Anketlerden

elde edilen verilere; SPSS istatistik programı yardımıyla "güvenirlik analizi, frekans analizi, t testi ve tek yönlü varyans, korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

Şekil 1. Demografik değişkenler, Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliğine İlişkin Kavramsal Model

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın ana hipotezleri;

H1: Dijital okuryazarlık, muhasebe meslek mensuplarının verimliliğini etkiler.

H2: Demografik değişkenlere göre; dijital okuryazarlık durumu (tutum, bilişsel, sosyal) ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İstanbul'da faaliyet gösteren İstanbul odasına bağlı toplam 1056 serbest muhasebeci mali müşavirdir. Araştırma örneklemi "Örneklem Büyüklükleri" tablosuna göre Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004: 50); %5 örnekleme hatasıyla 1056 kişilik evren için 333 kişiye anket uygulamasının yeterli olmaktadır. Anket katılımcılar evrendeki herkesin eşit katılım şansına sahip olduğu basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Dolayısıyla, anketlerin eksik veya hatalı olarak doldurulabileceği ve iptallerin olması ihtimaline karşılık 410 kişiye anket uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın anket formu üç bölümden ibaret olup, ilk bölümünde muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 4 soru; ikinci bölümünde Ng, (2012) tarafından hazırlanan "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" (3 boyut, 13 soru) ve üçüncü bölümünde ise Davis (1989)'in 5 soru ve tek boyutlu "Muhasebe Meslek Mensupları Verimliliği Ölçeği " yer almaktadır. Anket formları, muhasebe meslek mensuplarına online olarak iletilmiş ve **anket uygulaması 28 Haziran 2021 ve 30 Ağustos 2021 tarih aralığında yapılmıştır.**

3.4. Verilerinin Analizi

Bu araştırmada; anketlerden elde edilen verilere; SPSS istatistik programı yardımıyla "güvenirlik analizi, frekans analizi, t testi ve tek yönlü varyans, korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

4. BULGULAR

Demografik değişkenlere göre; dijital okuryazarlık durumu (tutum, bilişsel, sosyal) ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için güvenilirlik analizi, demografik analiz, t-testi, one way anova analizi, korelasyon analizi ve regresyon analizleri yapılmıştır.

4.1. Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği için Güvenilirlik Analizi

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliği için hesaplanan güvenilirlik Cronbach's Alpha Katsayı değerleri alttaki tabloda yer almaktadır.

Tablo-1. Güvenilirlik Analizi Cronbach Alfa Değerleri

Ölçek	Boyut	Boyut Güvenilirlik	Ölçek Güvenilirlik
Dijital Okur Yazarlık	**Tutum**	0,975	0,974
	Bilişsel	0,904	
	Sosyal	0,929	
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	**Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği**	0,953	0,953

Yapılan araştırmada dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliği olmak üzere 2 farklı ölçek kullanılmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinin 3, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği ölçeğinin 1 olmak üzere toplamda 4 boyutun olduğu görülmektedir. Dijital okuryazarlık (α=0,974) ölçeği tutum(α=0,975), bilişsel(α=0,904) ve sosyal(α=0,929) boyutlarından oluşmaktadır. Bu ölçeğin ve boyutlarının hesaplanan cronbach alfa güvenilirlik değerinin oldukça yüksek değerler olduğu görülmektedir ve bu değerlere bakarak hem ölçeğin hem de boyutlarının güvenilir olduklarını söylemek mümkündür.

Muhasebe meslek mensuplarının verimliliği (α=0,953) ölçeğine ait alt boyutların olmadığı görülmektedir. Bu ölçeğin hesaplanan cronbach alfa güvenilirlik değerinin oldukça yüksek değerler olduğu görülmektedir ve bu değerlere bakarak ölçeğin güvenilir olduklarını söylemek mümkündür.

4.2. Demografik Analiz

Araştırmanın bu bölümünde uygulanan anket araştırmasından elde edilen demografik veriler özetlenerek tablo halinde sunulmuştur. Hazırlanan özet tabloda cinsiyet, yaş, çalışma süresi ve eğitim durumu değişkenlerinin dağılımları frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-2. Demografik Değişkenlerin Frekans Tablosu

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	126	31,0%
	Erkek	280	69,0%
Yaş	18-26 Yaş	137	33,7%
	27-35 Yaş	71	17,5%
	36-44 Yaş	127	31,3%
	45-53 Yaş	66	16,3%
	54+	5	1,2%
Hizmet Yılı	0-9 Yıl	55	13,5%
	10-19	47	11,6%
	20-29 Yıl	288	70,9%
	30-39 Yıl	16	3,9%
Eğitim Durumu	İlköğretim	32	7,9%
	Ön Lisans	25	6,2%
	Lisans	284	70,0%
	Yüksek Lisans	62	15,3%
	Doktora	3	0,7%

Araştırma sonucunda toplam 406 kişi ile görüşülmüştür. Gönüllü katılımcıların 126'sı kadın (%31,0) ve 280'i erkeklerden (%69,0) oluşmaktadır. Katılımcıların 137'sinin 18-26 yaş (%33,7) arasında, 71'inin 27-35 yaş (%17,5) arasında, 127'sinin 36-44 yaş (%31,3) arasında, 66'sının 45-53 yaş (%16,3) arasında ve 5'inin de 54 yaş

ve üzerinde(%1,2) olduğu gözlenmiştir. Ayrıca katılımcıların 55'inin 0-9 yıl (%13,5) arası, 47'sinin 10-19 yıl (%11,6) arası, 288'inin 20-29 yıl(%70,9) arası ve 16'sının 30-39 yıl (%3,9) arası hizmet sürelerinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde 32'sinin ilköğretim (%7,9), 25'inin ön lisans (%6,2), 284'ünün lisans (%70,0), 62'sinin yüksek lisans (%15,3) ve 3'ünün de doktora (%0,7) yaptığı görülmektedir.

4.3. Dijital Okuryazarlık ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği Arasındaki İlişkinin Tespiti İçin Korelasyon Analizi

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliği arasında ilişki olup-olmadığının tespiti için korelasyon analizi sonuçları tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo-3. Korelasyon Analizi

Değişkenler		**Dijital Okuryazarlık**			**Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği**
		Tutum	**Bilişsel**	**Sosyal**	**Verimlilik**
Dijital Okuryazarlık	**Tutum**	1			
	Bilişsel	,862**	1		
	Sosyal	,823**	,792**	1	
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	**Verimlilik**	,859**	,765**	,806**	1

Dijital okuryazarlık ile muhasebe meslek mensuplarının verimliliği arasındaki lineer ilişkinin varlığının genel olarak irdelenmesi için korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Uygulanan korelasyon analizi sonucunda dijital okuryazarlık ile muhasebe meslek mensuplarının verimliliği arasında yüksek ilişkili değerler olduğu görülmüştür. Tutum ile verimlilik (r=0,859) arasında pozitif yönlü ilişki, bilişsel ile verimlilik (r=0,765) arasında pozitif yönlü yüksek seviyede ilişki tespit edilmiştir. Bu nedenle mevcut ilişkileri neden-sonuç açısından daha iyi açıklanabilmesi için regresyon analizi yapılmıştır.

4.4. Dijital Okuryazarlık ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği Arasındaki İlişkinin Tespiti İçin Regresyon Analizi

Dijital okuryazarlığın, muhasebe meslek mensuplarının verimliliğe etkisinin olup-olmadığının tespiti için regresyon analizi regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi denklem; $Y= \beta_0+ \beta_i X_i + \varepsilon_i$ şeklinde ifade edilmekte ve Y bağımlı değişkeni, X_i bağımsız değişkeni, β_i bağımsız değişkenle ilgili katsayıyı, ε_i bağımlı değişkene ait hata terimlerini ve β_0 sabit katsayıyı temsil etmektedir.

Tablo-4. Dijital Okuryazarlığın Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Tablosu

		Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği		
	Boyutlar	**β**	**P**	**Hipotez**
	Sabit Katsayı	,322	,002	-
Dijital Okuryazarlık	**Tutum**	,650	,000	H1a1 Kabul
	Bilişsel	-,004	,942	H1a2 Red
	Sosyal	,330	,000	H1a3 Kabul
	Sig=0,000 R2=0,768			

H1: Dijital okuryazarlık (tutum, bilişsel, sosyal, verimlilik), muhasebe meslek mensuplarının verimliliğini etkiler.

H1a1: Muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlıkla ilgili tutumları, verimliliklerini etkiler.

H1a2: Muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlıkla ilgili bilişsel durumları, verimliliklerini etkiler.

H1a3: Muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlıkla ilgili sosyal davranışları, verimliliklerini etkiler.

Dijital okuryazarlığın, muhasebe meslek mensuplarının verimliliğini üzerinde etkisinin olup-olmadığını araştırmak için amacıyla çok değişkenli istatistik yöntemlerden biri olan regresyon analizinden yararlanılmış ve elde edilen değerler tablo halinde sunulmuştur.

Regresyon analizi ile birlikte hesaplanan değerler incelendiğinde, dijital okuryazarlıkla ilgili bilişsel yapının (H1a2, p=0,942), muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). Ancak tutum (H1a1, p=0,000) ve sosyal yapının (H1a3, p=0,000); muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p.<0,05). Bu bağlamda oluşturulacak regresyon denklemi ve değişken özellikleri tablo halinde sunulmuştur.

Tablo-5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği için Regresyon Denklemi Sembolleri ve Karşılıkları

Semboller	Anlamları	Karşılık Gelen Kavram/Değer
Y	Bağımlı Değişken	Muhasebe meslek mensuplarının verimliliği
X_1	Bağımsız Değişken	Tutum
X_2	Bağımsız Değişken	Sosyal
β_0	Sabit Katsayı	0,332 (Tablodaki B değerlerinden)
β_1;β_2	Bağımsız Değişkene ait Katsayı	0,650; 0,330

Regresyon denklemi ile ilişkili, tabloda gösterilen değişken ve sembol karşılıkları $Y=\beta_0+\beta_1X_1+\beta_2X_2$ denkleminde yerine yazıldığı zaman uygun regresyon denklemi elde edilmiş olacaktır;

$Y=\beta_0+\beta_1X_1+\beta_2X_2$ → Muhasebe meslek mensuplarının verimliliği = 0,322 + 0,650 Tutum + 0,330 Sosyal

Regresyon denklemi incelendiğinde; dijital okuryazarlıkla ilgili tutumun, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif etkisi olmuştur. Tutum değerlerinde meydana gelecek 1 birimlik artış sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği 0,650 birim artmaktadır. Yani tutumun, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif yönlü %65,0 oranında etkisi vardır. Ayrıca, dijital okuryazarlıkla ilgili sosyal yapının, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif bir etkisi olmuştur. Sosyal yapıda meydana gelecek 1 birimlik sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği 0,330 birim artmaktadır. Yani sosyal yapının, muhasebe meslek mensuplarının verimliliği üzerinde pozitif yönlü %33,0 oranında etkisi olduğu tespit edilmiştir.

4.5. Anova Analizi

Yapılan uygulama çalışmasında elde edilen veriler IBM SPSS21 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Demografik değişkenlere göre farklılıkların incelendiği analizlerde iki değişken arasındaki farlılık analizi için bağımsız örneklem t-testi ve ikiden fazla değişken arasındaki farlılık analizi için tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Yapılan testlerin sonucunda farklılık olup olmadığına SPSS paket programında verilen p değerine bakarak karar verilmiştir. Örnek olarak uygulanan test sonucunda verilen p değeri alfa değerinden küçük olursa ilgili değişkenin demografik değişkene göre farklılık gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan testlerde alpha katsayısı 0,05 olarak alınmıştır. Farklılık olduğu tespit edilen değişkenler için farklılığın sebebini belirleye bilmek için Tukey testinden yararlanılmıştır.

4.5.1. Cinsiyet ile Stratejik Yönetim ve Kriz Yönetimi Arasındaki İlişki Farklılık Testi

Tablo-6. Cinsiyet ile Stratejik Yönetim ve Kriz Yönetimi Arasındaki İlişki için Farklılık Testi Değerleri

	Düzeyler	Cinsiyet	N	Ort.	t Değeri	p Değeri	Hipotez
Dijital Okuryazarlık	**Tutum**	Kadın	126	4,1177	4,701	,000	H2a1 Kabul
		Erkek	280	3,5077			
	Bilişsel	Kadın	126	3,6984	4,332	,000	H2a2 Kabul
		Erkek	280	3,2384			
	Sosyal	Kadın	126	4,0397	4,596	,000	H2a3 Kabul
		Erkek	280	3,4429			
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	**Verimlilik**	Kadın	126	4,4667	5,906	,000	H2a4Kabul
		Erkek	280	3,6593			

H2a: Cinsiyet ile dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

H2a1: Cinsiyet ile bireylerin tutumları arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

H2a2: Cinsiyet ile bireyler arasında bilişsel açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2a3: Cinsiyet ile bireyler arasında sosyal açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2a4: Cinsiyet ile bireylerin verimlilikleri arasında istatistiksel farklılık vardır.

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliğinin, cinsiyete bağlı gösterdiği değişim t-testi yardımıyla incelenmiştir. Uygulanan test sonucunda katılımcıların cinsiyeti ile tutum (H2a1, p=0,00), bilişsel (H2a2, p=0,00), sosyal (H2a3, p=0,00) ve verimliliklerine (H2a4, p=0,00) yönelik hipotezlerin desteklediği, yani cinsiyete göre istatiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0,05).

4.5.2. Yaş ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi

Tablo-7. Yaş ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi Değerleri

One Way Anova Analizi Değerleri

Dijital Okuryazarlık	Düzeyler	Yaş	N	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez
	Tutum	18-26 Yaş	137	3,7713	,544	,704	H2b1 Red
		27-35 Yaş	71	3,7653			
		36-44 Yaş	127	3,6444			
		45-53 Yaş	66	3,5480			
		54+	5	4,0000			
	Bilişsel	18-26 Yaş	137	3,4307	2,985	**,019**	H2b2 Kabul
		27-35 Yaş	71	3,6725			
		36-44 Yaş	127	3,3031			
		45-53 Yaş	66	3,0682			
		54+	5	4,0000			
	Sosyal	18-26 Yaş	137	3,8443	1,948	,102	H2b3 Red
		27-35 Yaş	71	3,5869			
		36-44 Yaş	127	3,5144			

		45-53 Yaş	66	3,4141			
		54+	5	4,0000			
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	Verimlilik	18-26 Yaş	137	4,0672	2,075	,083	H2b4 Red
		27-35 Yaş	71	4,1324			
		36-44 Yaş	127	3,7307			
		45-53 Yaş	66	3,6818			
		54+	5	4,0000			

H2b: Yaş ile dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

H2b1: Yaş ile bireylerin tutumları arasında istatistiksel farklılık vardır.

H2b2: Yaş ile bireyler arasında bilişsel açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2b3: Yaş ile bireyler arasında sosyal açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2b4: Yaş ile bireylerin verimlilikleri arasında istatistiksel farklılık vardır.

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliğinin yaşa bağlı gösterdiği değişim One Way Anova Analizi ile incelenmiştir. Uygulanan test sonucunda katılımcıların yaşı ile tutum (H2b1, p=0,704), sosyal (H2b3, p=0,102) ve verimlilik (H2b4, p=0,083) durumlarına yönelik hipotezlerin desteklemediği yani yaşa göre istatiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Ancak, katılımcıların yaşları ile bilişsel durumlarına yönelik hipotezin (H2b2, p=0,019) desteklendiği yani yaşa göre istatiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p>0,05).

4.5.3. Eğitim Durumu ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi

Tablo-8. Eğitim Durumu ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi Değerleri

Dijital Okuryazarlık	Düzeyler	Eğitim Durumu	N	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez
	Tutum	İlköğretim	32	3,2500	2,195	,069	H2c1 Red
		Ön Lisans	25	3,9667			
		Lisans	284	3,7054			
		Yüksek Lisans	62	3,7177			
		Doktora	3	5,0000			
	Bilişsel	İlköğretim	32	3,1172	2,106	,079	H2c2 Red
		Ön Lisans	25	3,5000			
		Lisans	284	3,3636			
		Yüksek Lisans	62	3,4718			
		Doktora	3	5,0000			
	Sosyal	İlköğretim	32	3,1458	3,416	**,009**	H2c3 Kabul
		Ön Lisans	25	3,9333			
		Lisans	284	3,5822			
		Yüksek Lisans	62	3,8978			
		Doktora	3	5,0000			
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	Verimlilik	İlköğretim	32	3,5813	1,039	,387	H2c4 Red
		Ön Lisans	25	4,2400			
		Lisans	284	3,9373			
		Yüksek Lisans	62	3,8065			
		Doktora	3	4,2000			

H2c: Eğitim durumu ile dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

H2c1: Eğitim durumu ile bireylerin tutumları arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır.

H2c2: Eğitim durumu ile bireyler arasında bilişsel açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2c3: Eğitim durumu ile bireyler arasında sosyal açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2c4: Eğitim durumu ile bireylerin verimlilikleri arasında istatistiksel farklılık vardır.

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliğinin eğitim durumuna bağlı gösterdiği değişim One Way Anova Analizi ile incelenmiştir. Uygulanan test sonucunda katılımcıların eğitim durumu ile tutum (H2c1, p=0,069), bilişsel (H2c2, p=0,079) ve verimlilik (H2c5, p=0,387) durumlarına yönelik hipotezlerin desteklemediği yani eğitim durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Ancak, katılımcıların eğitim durumu ile sosyal durumlarına yönelik hipotezin (H2c3, p=0,009) desteklendiği yani eğitim durumuna göre istatiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p>0,05).

4.5.4. Hizmet Süresi ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi

Tablo-9. Hizmet Süresi ile Dijital Okuryazarlık ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimlilikleri Arasındaki İlişki için Farklılık Testi Değerleri

	Düzeyler	Hizmet Süresi	N	Ort.	F Değeri	p Değeri	Hipotez
Dijital Okuryazarlık	Tutum	0-9 Yıl	55	4,1606	9,264	,000	H2d1 Kabul
		10-19	47	3,9929			
		20-29 Yıl	288	3,5081			
		30-39 Yıl	16	4,6354			
	Bilişsel	0-9 Yıl	55	4,3364	22,196	,000	H2d2 Kabul
		10-19	47	3,5745			
		20-29 Yıl	288	3,1319			
		30-39 Yıl	16	4,0156			
	Sosyal	0-9 Yıl	55	4,3273	10,840	,000	H2d3 Kabul
		10-19	47	3,4397			
		20-29 Yıl	288	3,4780			
		30-39 Yıl	16	4,4792			
Muhasebe Meslek Mensuplarının Verimliliği	Verimlilik	0-9 Yıl	55	4,5964	9,621	,000	H2d4 Kabul
		10-19	47	4,0511			
		20-29 Yıl	288	3,7125			
		30-39 Yıl	16	4,6875			

H2d: Hizmet süresi ile dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimlilikleri arasında istatistiksel açıdan farklılık vardır

H2d1: Hizmet süresi ile bireylerin tutumları arasında istatistiksel farklılık vardır.

H2d2: Hizmet süresi ile bireyler arasında bilişsel açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2d3: Hizmet süresi ile bireylerin arasında sosyal açıdan istatistiksel farklılık vardır.

H2d4: Hizmet süresi ile bireylerin verimlilikleri arasında istatistiksel farklılık vardır.

Dijital okuryazarlık ve muhasebe meslek mensuplarının verimliliğinin hizmet süresine bağlı gösterdiği değişim One Way Anova Analizi ile incelenmiştir. Uygulanan test sonucunda katılımcıların hizmet süresi ile tutum (H2d1, p=0,000), bilişsel (H2d2, p=0,000), sosyal (H2d3, p=0,000) ve verimlilik (H2d4, p=0,000) durumlarına yönelik hipotezlerin desteklendiği yani hizmet süresine göre istatiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p>0,05).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada yapılan analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yeniliklere ve karşılaşılan problemlere karşı sergilediği pozitif yönlü tutumunun, muhasebe meslek mensuplarının verimliliğini artırmada etkili olmuştur. Benzer şekilde işbirliği içinde çalışabilme ve sosyal olmanın da, muhasebe meslek mensuplarının verimliliğini artırmada etkisinin olacağı saptanmıştır.

Özer ve Yılmaz (2010: 33) yaptıkları çalışmada ise muhasebe meslek mensuplarının bilgi teknolojisi kullanımında, problemleri nasıl çözeceklerine dair tutumlarının, kullanım davranışlarının belirlenmesinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak bu durumun aksine, algılanan değerlendirme ve araştırma becerilerine anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Tosunoğlu ve Öztürkci (2010: 571) ise yapmış oldukları çalışmada; dijital okuryazarlığın bilişsel boyutunun, muhasebe mesleği mensuplarının verimlilikleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda, çalışanların, mesleki etkinliklere ilişkin gereksinimleri olan bilgiyi elde etme noktasında, online kanalları bilmenin ve kullanmanın pozitif yönlü etki sağladığını ifade etmişlerdir. Ancak analiz sonuçlarının, bu oranların, teknik boyut karşısında, oldukça düşük olduğunu ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Cetin (2018: 81)'da yaptıkları çalışmada; muhasebe meslek mensuplarının internetten bilgi edinmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerileri üzerinde, bilgi teknolojileri kullanımının, daha iyi analiz yapabilmeyi sağlaması açısından anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Arslan ve Karkacıer (2019: 430) yaptıkları çalışmada; dijital okuryazarlığın, muhasebe meslek mensuplarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımlarında ve faaliyetlerinde, işbirliği ve daha iyi bir iletişim içerisinde olmayı sağladığını ve böylelikle iş performanslarının arttığını tespit etmişlerdir.

Ng (2012: 1065)'nin yaptığı çalışmada ise; dijital okuryazarlığı sosyal boyutunda, iletişim kurmanın, öğrenmenin ve sosyalleşmenin sürecinde, saygının ve karşılıklı kullanılan üslubun, muhasebe mensubu çalışanlarının iş performansını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Genel olarak bakıldığında kadınların tutum bilişsel sosyal ve verimliliklerinin erkeklere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yine Günce (2019: 1884)'nin yapmış olduğu çalışmada; cinsiyet değişkeni ve muhasebe meslek mensuplarının bilgi teknolojilerini öğrenme tutumu arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin t testi sonucunda (t = 0,106p=0,745>0,05'e) anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yaş değerlerine bakıldığında 27-35 yaş arasında olan kişilerin bilişsel ortalamalarının 36-44 yaş arasında olan kişilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Çetin (2020: 81)'in yaptıkları çalışmada; yaş değişkeni ile muhasebe mesleği mensuplarının mesleki eğitimlerinde, dijital sistemlerin kullanılmasına yönelik algılamaları arasında, istatiksel açıdan %5 düzeyinde anlamlı bir fark buldukları belirtilmiştir ($P = 0,029 < = \alpha\ 0,05$). Yani, H1 hipotezinin kabul edildiği ifade edilmiştir.

Eğitim durumu değerlerine bakıldığında ilköğretim düzeyine eğitim almış kişilerin sosyal ortalamalarının diğer eğitim düzeyindeki kişilere göre daha az olduğu tespit edilmiştir.

Günce (2019: 1884) ise; muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyine ilişkin one-way ve anova testlerini uygulamıştır. Karşılaştırma sonucunda (F=1,044 p=0,375>0,05'e), bireylerin eğitim durumları ile internetten bilgi edinmelerine ilişkin araştırma ve değerlendirme becerileri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmadığını belirtmiştir.
Yapılan analizler sonucunda; hizmet Süresi değerlerine bakıldığında 20-29 yıl hizmet süresi olanların tutum ve verimlilik ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca 10-19 yıl ve 20-29 yıl arasında hizmet süresi olan kişilerin bilişsel ve sosyal ortalamalarının da daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018: 231)'un yaptıkları çalışmada; muhasebe meslek mensuplarının, mesleki çalışma yıllarının, yeni teknolojilere ayak uydurabilme tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışanların, yeni teknolojiler ile ilgili eğitim almasalar bile, online kanalları kullanarak kendilerini geliştirmeye çalıştıklarını ve dijital sistemlerin mesleki açıdan önemini anladıklarını belirtmişlerdir.

Yine Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018: 237) yaptıkları çalışmada; muhasebe meslek mensubu çalışanlarının mesleki çalışma yıllarıyla, internetten bilgi edinmeye yönelik araştırma ve değerlendirme becerileri arasında anlamlı bir fark olduğunu tespit etmişler ve kullanılan dijital materyalleri sorunsuz şekillerde kullanma, teknik sorunlar karşısında kolaylıkla çözüm üretebilme ve bu ürünlerden sağlanan bilgileri değerlendirebilme konularında kendilerini yetkin gördüklerini belirtmişlerdir.

Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Çetin (2020: 81)'in yapmış oldukları çalışmada; muhasebe mesleği çalışanlarının, mesleki çalışma yılı ile dijital okuryazarlığın sosyal boyutu olan iletişim ve işbirliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmışlardır. ($P = 0,049 <= \alpha\ 0,05$). Yani H2 hipotezinin kabul edildiği belirtilmiştir. Hatta sıra ortalamaları alındığında, mesleki çalışma yılı 5 veya daha altında (222,80) olan bireylerin, eğitim noktasında dijital sistemlere daha çok önem verdikleri sonucuna ulaştıklarını belirtmişlerdir.

6. ÖNERİLER

Dijital okuryazarlık ile muhasebe meslek mensuplarının verimliliği arasındaki ilişkilere yönelik analizler sonucunda elde edilen öneriler;

- Muhasebe meslek mensuplarının kendilerini sürekli geliştirmeleri, yeni gelişen teknolojileri takip etmeleri, öğrenmeleri, bağlı bulundukları birliklerden destek almaları ve diğer meslek mensupları ile ortaklaşa çalışmaları; piyasanın ve mesleğin taleplerinin sağlanmasını kolaylaştırabilir.
- Muhasebe meslek mensuplarının yeni teknolojileri geliştirme faaliyetlerinde; işbirliği içerisinde olmaları, dayanışmaları iş performanslarını ve iş verimliliklerini artırabilir.
- Dijital okuryazarlık; gelişen teknolojilerin daha kolay kavranmasını, problemlerin çözüm yöntemlerinin geliştirilmesini ve etkin iletişim becerilerinin geliştirilmesini sağlayabilir.
- Dijital okuryazarlık, meslek mensuplarının farklı iş etkinliklerinde daha iyi iş birliği içerisinde olmalarını sağlayabilir.
- Yeni teknolojilerin öğrenilmesi, iş etkinliklerinin yürütülmesi sırasında zaman ve mekan farkı olmaksızın en kısa sürede haberleşmeyi, iletişim kurmayı, öğrenmeyi, sorunların çözümünü ve iş verimliliğini atılabilir.
- Dijital okuryazarlığın sosyal boyutu açısından meslek mensuplarının; birbirleri ile iyi iletişim kurmaları, saygı ve dayanışma anlayışı çerçevesinde faaliyetleri sürdürmeleri; kariyer gelişimleri açısından önemli faydalar sağlayabilir.
- Meslek mensuplarının dijital okuryazarlıkla ilgili sürekli eğitimler almaları, meslektaşlarıyla iletişimde olmaları, yasal değişikleri gecikmeden takip etmeleri ve on-line kanalları araştırarak karşılaştıkları sorunları çözmeleri; mesleğin devamlılığı açısından yararlı olabilir.
- Bundan sonra yapılacak araştırmalarda, evrenin bölgeler bazında, ülke çapında veya ülkeler arası büyüklükte yapılması ve araştırma kapsamına mükelleflerin dahil edilmesi; sonuçlarının genellemesi ve ilgili tarafların görüşlerinin de alınacak şekilde çalışmaların yapılması, alana önemli katkılar sağlayabilir.

KAYNAKLAR

Acar, V. ve Öksüz, Ö. (2013). Finansal Bilgilerin Elektronik Ortamda Paylaşımı ve E-Defter Uygulamaları, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD),* 5(8), 62-89.

Aksoylu, S. ve Tok, O. (2019). Muhasebe Denetiminde Bilgi Teknolojilerinin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(4), 923-943.

Arslan, M. ve Karkacıer, A. (2019). Dijital Donuşum Surecinde Yonetim Muhasebesinin Geleceğini Etkileyen Faktorlere Kavramsal Bir Bakış, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 430-442.

Bakardjieva, M. and Feenberg, A. (2002). Community Technology and Democratic Rationalization, *The Information Society,* 18(3), 181-192.

Baransel, E. A. ve Tabak, İ. İ. (2006). E-Dönüşüme Giden Yolda Belge Yönetim ve İş Akış Sistemleri, *Türk Kütüphaneciliği*, 20(1), 89-100.

Bensghir, T. K. (1996). *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim,* 1. Baskı, Ankara: TODAİE Yayınları No: 274, 3-385.

Bilim-teknoloji, Bilgisayarın Tarihi Gelişimi, 2012, Kaynak: http://www.bilimteknoloji. com/bilgisayarin-tarihi-gelisimi/ (Erişim Tarihi: 16 Ocak 2017).

Blass, E., Brockhoff, S. N. and Oliveira, F. G. (2009). *A Map of the Territory between HRM and Talent Management, In Talent Management,* London: Palgrave Macmillan, 8-23.

Can, A. V. ve Kıymaz, M. (2016). Bilişim Teknolojilerinin Perakende Mağazacılık Sektörüne Yansımaları: Muhasebe Departmanlarında Endüstri 4.0 Etkisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (CİEP Özel Sayısı), 108-117.

Cenikli, E. ve Şahin, D. (2013). Türk Gelir İdaresinde Otomasyon Projeleri, *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi,* 4(1), 37-52.

Collingwood, H. (2003). *Kişisel Geçmişler, Liderler Kendilerini Biçimlendirmiş Olayları ve İnsanları Nasıl Hatırlıyorlar?, Çığır Açıcı Liderlik,* Harvard Business Review Dergisinden Seçmeler, Çeviren: Ahmet Kardam, İstanbul: MESS Yayınları, (427), 12-32.

Çınar, İ. (2004). Bilgi Yönetiminde Eğitim Yöneticilerinin Yeterlikleri: Malatya Örneği, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz*, İnönü Üniversitesi, Malatya: Eğitim Fakültesi, 1-12.

Çıtak, F. ve Derya-Baskan, T. (2020). Muhasebe Uygulamalarındaki Elektronik Gelişmelerin Muhasebe Meslek Etiğine Etkisi: Kırıkkale İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* (22), 249-270.

Çukurçayır, M. A. ve Eşki, H. (2004). Kamu Hizmeti Sunumunda Yeni Yöntemler, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 1(1-2), 88-109.

Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness Perceived Ease of Use and User Acceptance of Information Technology, *MIS Qutart,* 13, 319-339.

Dede, A. (2021). *Dijital Muhasebe ve XBRL Sınıflandırma Sistemleri (Taksonomiler),* 1. Baskı. İstanbul: Türkmen Kitabevi Yayınları.

Egeli, H. ve Diril, F. (2014). Vergi Bilincinin Oluşumunda Bilişim Teknolojilerinin Rolü: İzmir İli İçin Bir Uygulama, *Sosyoekonomi*, 22(22), 33-56.

Emhan, A. (2007). Karar Verme Süreci ve Bu Süreçte Bilişim Sistemlerinin Kullanılması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 6(21), 212-224.

Ersoy, A. E. (2012). *Elektronik Bankacılık, Bankacılık Giriş ve İlkeleri,* Editör: Feridun Kaya, İstanbul: Beta Yayınları, 477-483.

Erturan, İ. E. ve Emre, E. (2018). Muhasebe Mesleğinde Dijitalleşme: Endüstri 4.0 Etkisi, *The Journal of Academic Social Science,* (72), 153-165.

Fountain, J. (2001). Public Sector: Early Stage of a Deep Transformation, Editon: Robert E. Litan and Alice M. Revlin, *The Economic Payoff from the Internet Revolution,* Washington: Brookings Institution Press.

Garip, O. ve Karasioğlu, F. (2019). E-Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Karaman'da Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi,* 22(2), 433-446.

Güleç, S. A. ve Yalçın, A. (2003). *Elektronik İstila,* İstanbul: Nobel Yayınları.

Günce, N. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okur Yazarlıkları İle İlgili Kocaeli İlinde Bir Araştırma, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal,* 5(26), 1884-1891.

Güzel, T. ve Mersin, Z. (2007). Bilgi Teknolojilerinin İşletmelerin Muhasebe Uygulamalarında Yarattığı Değişim, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (35), 172-177.

Hatunoğlu, Z. ve Bakan, İ. (2010). Muhasebe Bürolarında Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Faydaları İle İşyeri Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Bir Alan Araştırması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(13), 98-129.

Hepaksaz, E. ve Hayrullahoğlu, B. (2011). E-Devlet Kapsamında Vedop Uygulamaları ve E-Haciz, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, *3*(2), 109-120.

Koçak, O. (2009). Bilgi Teknolojilerini Kullanan Yeni Girişimcilik Modelinin İş Yaratma Etkisi, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57(3), 382- 405.

Kurnaz, E., Tekbaş, İ., Bozdoğan, T. ve Cetin, O. O. (2018). Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Acısından Değerlendirilmesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, (22), 81-96.

Küçükyılmazlar, A. (2006). *Elektronik Ticaret Rehberi,* İstanbul: Ticaret Odası Yayınları-3, 3-80.

Ng, W. (2012). Can We Teach Digital Natives Digital Literacy?, *Computers andEducation,* 59 (3), 1065-1078.

Nohutçu, A. ve Demirel, D. (2005). E-Devlet: Genel Bir Çerçeve ve Teorik Bir Yaklaşım, *Türk İdare Dergisi*, (1), 35-56.

Öz, E. ve Bozdoğan, D. (2012). Türk Vergi Sisteminde E-Maliye Uygulamaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 17(2), 67-92.

Özer, G. ve Yılmaz, E. (2010). Planlı Davranış Teorisi (PDT) ile Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımına Yönelik Bir Uygulama, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* 2(12), 33-54.

Rezaee, Z., Elam, R. and Sharbatoghlie, A. (2001). Continuous Auditing: the Audit of the Future, *Managerial Auditing Journal*, 16(3), 150-158.

Sarı, Y. (2006). Bilgi Ekonomisinin Maliyetler Üzerindeki Etkisinin Teorik Analizi, *Akademik Bilişim, IV. Bilgi Teknolojileri Kongresi bildiri,* 9-11 Şubat, 1-5.

Sebetci, Ö., Günay, M. B. ve Sebetci, E. (2018). İş Süreç Yönetimi BPM ve İş Akış Yönetimi WFM Kavramlarına Yaklaşım. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi,* 9(33), 115-126.

Sevim, A. (2009). *Dijital Muhasebe,* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1903.

Slyozko, T. and Zahorodnya, N. (2017). The Fourth İndustrial Revolution: The Present and Future of Accounting and the Accounting Profession, *Polgari Szemle*, 4(6), 1-8.

Şimşek, M. Ş. ve Çelik, A. (2002). Yönetim ve Organizasyon, 7. Baskı, Konya: Günay Ofset Yayınları.

Tekbaş, İ., Kurnaz, E. ve Azaltun, M. (2018, October). 'Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma, In 5. International Congress On Accounting and Finance Research (ICAFR), Seferihisar, İzmir.

Tektüfekçi, F. (2012). Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Uygulamalarına Entegrasyonu ve Bütünleşik Sistemlerle Olan Etkileşim, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 51-59.

Tektüfekçi, F. (2017). E-Dönüşüm Sürecinde E-Muhasebe Uygulamaları: Türkiye Örneği, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 12(1), 79-88.

Tıktık, A. (2005). *e-Devlet Proje ve Uygulamaları,* DPT-Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları, 2-205.

Torun, F. (2016). 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 21. ve 35. Maddelerinde Yapılan Değişiklikler Karşısında 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26/3. Maddesinin Uygulanabilirliği, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 647-678.

Tosunoğlu, B. ve Öztürkci, N. (2020). Dijital Okuryazarlığın Alt Boyutlarının Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etkisi: TR90 Bölgesi Muhasebe Meslek Mensupları Örneği, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi,* 13(3), 571-587.

Tung, L. L. and Rieck, O. (2005). Adoption of Electronic Government Services Among Business Organizations in Singapore, *The Journal of Strategic Information Systems*, 14(4), 417-440.

Turunç, Ö. (2006). Bilgi Teknolojileri Kullanımının İşletmelerin Örgütsel Performansına Etkisi Hizmet Sektöründe Bir Araştırma, *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 225-247.

Uzay, N. (2001). Bilgi Teknolojilerindeki Gelişme ve Verimlilik Artışı, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, (25), 259-283.

Ülgen, S. (2001). Yeni Ekonomide Rekabet Kuralları, Rekabet Kurumu Perşembe Konferansları, Mayıs, 3-29.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri,* Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, S. (2013). *Bilgi Teknolojilerine Giriş -I,* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Yürekli, E., Gönen, S. ve Şahiner, A. (2016). E-Fatura Uygulamasına İlişkin Bir Değerlendirme, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (35), 290-302.